UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Co[n]fessionale domini Antonini archiepiscopi Flore[n]tini

Antoninus <von Florenz>

Hagenaw, 1508

VD16 A 2955

De p[ri]ncipibus rectoribus & baronibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30653

Visual Library

gem ſed tm̄ copulā carnalez
extoꝛq̄re: moꝛtal'r peccauit: ⁊
ꝗuis n̄ ſit ibi real'r mr̄imoni
um: cogendꝰ tn̄ eſt in foꝛo cō
ſciētie illā ducere vel aliter il
li ſatiſfacere: maxime ſi eſt ſe-
cuta copula, ī quo tn̄ caſu ec
cleſia iudicaret mr̄imoniū: et
cogeret illū cui obedire tenet̄
Si vir nō ꝓuidit vxoꝛi ⁊ fa-
milie ď necāriꝭ nō tn̄ ſupflu
is. Si nimiſ eā exaſpauit mi
nis ꝟbis vl' factis. Si zeloty
pus: ⁊ ex h̄ nimis ſuſpectuo-
ſus ꝯ eā fuit: vl' nimis remiſ
ſus in cura eiꝰ. Si vxoꝛ ino-
bediēs ⁊ ꝯtētioſa: et ſui ſēſus
fuit erga virū. Si nimis īcul
ta ⁊ negligēs circa gubernati
onē domꝰ. Si irreuerēs ⁊ di
ſchola ad ſoceros ⁊ cogna-
tos. Si nimis dedit de rebꝫ
viri ꝑentibꝫ ſuis vel paupibꝫ
pluſ ꝗ̄ debuit. Si dedit licē
tiā viro coeūdi cū aliꝭ muli
eribꝫ cū ꝑegrīaret̄ eſt moꝛtale
Si mlier nō vult ſeq̄ virum
trāſferētē domiciliū ad qď te
net̄ niſi eā traheret ad pctm̄:
aut dubitaret de moꝛte ſua.
aut eſſz vagabūdꝰ. Si vterq̄
filios educauit in tioꝛe dei: et
in obediētia mādatoꝛū eius.

De pꝛincipibꝫ rectoꝛibꝫ et
baronibꝫ

Capl'm .XI

Circa pꝛin-
cipes: rectoꝛes: et
barones ſeculareſ
ſic pn̄t fieri interrogatōes: ꝑ
ut fuerit expediēs ſm ꝯditōz
ꝑſonaꝝ. Et ꝑmo Si ꝑ vſur-
patōz ⁊ iniuſto titulo obtinu
it dignitatē: regimē vl' domi-
niū ciuitatꝫ vl' caſtri: q꞉ moꝛ
taliter peccauit: ⁊ ſp ī ipo ma
net dū tenet hmōi vſurpatio
nē: niſi poſtmodū tituluz ſibi
iuſtificaſſet. nec ibi añ iuſtuz
titulū pōt exercere iudicia ſi-
ne moꝛtali. Si ambitioſus
fuit ad dignitates ⁊ regimen
nimis aſpirās. ⁊ ſi intēdit ne-
gligere iuſticiā ad req̄rēdum
amicos vt ſic ī dominio per-
maneat moꝛtalit̄ peccat. Si
ꝑlatis eccl'iaſticis vl' aliꝭ ſu
ꝑioꝛibꝫ ſuis nō fuit obediens
⁊ admonitōes et coꝛrectōes
ab eis factas nō ſuſtinuit pa
tienter. etſi cōtempſit moꝛta-
liter peccauit. Si ſnīas ex
cōmunicatiōis vel interdicti
nō curauit. aut ſic ligatus di
uinis ſe ingeſſit: quod ē moꝛ
tale. Si pꝛopt̄ crimen eiꝰ ci
uitas eſt interdicta. quod eſt
ſibi ad maius iudiciū. Si
ꝓpter excōmunicatiōem lataz
in ſe iudices vl' actoꝛes vl' mi
niſtros ḡuauit. q꞉ vltra moꝛ

tale eſt excõicatꝰ. Si de factiſ
aut defectibꝫ eccl'iaſticaꝝ per
ſonaꝝ ad eũ ñ ptinẽtibꝫ ſe in-
tromiſit. vl' trahẽdo ad ſuũ iu
diciũ ⁊ hmõi peccauit morta
lit'. Et ſi cepit vl' cape facit vl'
pcutere vel incarcerare cleri-
cos vl' religioſos etiã d̄linq̄n
tes eſt excõicatꝰ ſi nõ habuit
ꝓus lniã a p̄lato ſuo Si ele
ctionẽ alicuiꝰ malicioſe ĩpedi
uit vl' p violẽtiã aliquã ĩtro-
miſit. vl' ſi ḡuauit aliqd̄ mo-
naſteriũ vl' collegiũ. eo ꝙ no-
lebat eũ eligere ꝓ q̄ rogabat
eſt excõicatus vltra mortale.
Si ꝓhibuit ſubditiſ ne ven-
derent clericis neceſſaria. vel
eis panem coq̄rent. ex q̄ non
habuit ab eis quod voluit.
Si patronatus eccl'iaruꝫ
de nouo ſibi vſurpauit. vl' bo
na vacantium eccl'iarum aut
monaſterioꝝ vltra mortale ē
excõicatus. Si poſuit talli
as vel collectas vel alia gra-
uamina clericis vel aliꝭ pſo
nis eccleſiaſticis ſine licentia
pape. ſi non deſiſtat poſt am-
monitionem eſt excõicatus.
Si fecit ſtatuta vel leges
ↄtra libertatem eccleſiaſticaꝫ
vel iudicauit ſm ea. vel dedit
ↄſiliũ ad hmõi. vl' non remo
uit ſi potuit vltra mortl'e pec
catum eſt excommunicatus.

Si noua pedagia inſtituit
ñ habẽs autoritatẽ a ꝓncipe
ſup h̄. vl' antiq̄ ſeu noua peda
gia augmẽtauit excõicatꝰ eſt
ſecus ſi fec̄ h̄ cũ lniã ꝓncipis
⁊ cã rõnabili. ⁊ nõ tenuit ſtra
tã publicã ſecuram vt debuit
peccauit mortalit'. ⁊ tenet' ad
reſtitutiõꝫ. Si a clericis ⁊ re
ligioſis teloneuꝫ pedagium
ſeu gabellã accepit ꝓ his q̄ de
ferũt vel deferri faciũt non cã
negociatiõis ḡuiter peccat ⁊
eſt excõicatus. Quãuis aliq̄
vt Jo. cal. hãc nõ admittant
qꝛ nõ eſt recepta et papa ſcit ⁊
tolerat. imo ip̄e facit in terris
ſuis. ſed tutius eſt vt obſerue
tur. Si publicos vſurari-
os alienigenas et non inde
oriũdos ad fenꝰ exercẽdũ in
ciuitatibꝫ ſuis admittit. vel
admiſſos inde infra certum
tps nõ expellit: eſt excõicatꝰ.
Et idẽ. ſi ciuis exñs dedit ad
h̄ ↄſiliũ vel fauorem. hoc ve-
rũ eſt ſi talis eſt pſona eccl'ia-
ſtica habens dominium. ſcꝫ
tpale. nã dñs ſecularis nõ eſt
excõicatꝰ ſꝫ eſt excõicandꝰ. c.
vſuraꝝ. d̄ vſu. li. vj. ñ tñ epi et
ſupra incurrunt. ſed aliꝭ non
Jtez ſi ciuis exiſtẽs dedit ad
hoc ↄſiliũ vl' fauorẽ. Si na
uigãtes indiſtincte depdatꝰ ē
vel depdari fecit. vl' h̄ factuꝫ

noīe ſuo ratū habuit vt pira-
ta excōicat⁹ ē excōicatiōe pa-
pali. Si nauigātes expolia
uit. vel res eoꝝ ad port⁹ ter-
rarū ſuaꝝ a mari ꝺlatas ſibi
appropꝛiauit. qꝺ ē rapina. ꝛ ex
cōicat⁹ ē ſm aliq̄s. Si incē
dia fecit vel fieri fec. diruit vł
fregit eccłias vł loca religio-
ſa eſt excōicat⁹. ꝛ ſi eſſꝫ denū-
ciat⁹ eſſet caſus papalis. Si
emunitatē eccłiaꝝ violauit.
videlicꝫ faciēdo capere hoīes
in eis ꝓpt̄ debita aut malefi-
cia in eccłia vł locis ꝓuilegia
tis ſacrilegiū cōmittit. ꝛ pt̄ ex
cōicari. ꝛ eſt mortale. ſec⁹ eſſꝫ
ſi cōbuſtores eccłiaꝝ illuc fu
giētes. vel violatores eccłiaꝝ
q2 tunc ꝓpt̄ h̄ nō gaudēt īmū
nitate eccleſiaꝝ. Si eccłias
vł ꝑſonas eccłiaſticas ſiue ꝓ-
uilegia eaꝝ violauit. vt multi
tyrāni faciūt. Si fecit repꝛ̄ſ-
ſalias vel ꝑmiſit fieri. aut ab
antiq̄ cōſuetas fieri fecit con
tra ꝑſonas eccłiaſticas eſt ex-
cōicatus. niſi illas reuocaue-
rit infra menſem. c. ꝛ̄ ii pigno
rationes. de iniur̄. ꝛ dam. da.
li. vj Uerū aūt liceat facere re
ꝑſſalias ꝫ laicos. vide i. iij. ꝑ
te ſumme. ti. ij. Si ad eccłiaſ
in q̄bus patron⁹ fuit non po
ſuit idoneos vel repꝛ̄ſentauit.
ſed ineptos ꝛ idiotas vel cō-
cubinarios ꝛ alios malos p̄-
ſentauit. vł ſubditos ſuos ec
cleſiarū patronos tales elige
re aut ſuos preſentare ꝑſuaſit
ſic mortaliter peccauit. Si
recepit pecuniā vt aliquē p̄ſē
taret cū eēt patronus vł ſup-
plicaret̄ pape vł epo ꝓ bn̄ficio
alicui ꝯferendo ſimoniā ꝯmi
ſit. vel etiam abſqꝫ pecunia ſi
porrexit p̄ces ꝓ īdigno ē mor
tale ꝛ ſimoniac⁹. Si fuit fau
tor vł defenſor hereticoꝝ aut
etiam ſciſmaticorū peccauit
mortalit̄. ꝛ eſt excōicat⁹. Si
impediuit volētes recurrere
ad forū eccłiaſticū ſuper cau
ſas q̄ ad ipm forū ꝑtinent. ne
ſcꝫ corā eccłiaſtico iudice hu
iuſmōi cauſe agitent̄. vł ad h̄
dās ꝯſiliū auxiliū vel fauorē
ē excōicat⁹ Si bellū aſſūpſit
iniuſte vł fuit adiutor iniuſte
bellātiſ. q2 oīa mala q̄ inde ſe
quunt̄ ei reputāt̄ ad culpā. et
tenet̄ ad reſtitutioꝫ oīm dāno
rū inde ſeq̄ntiū. ꝛ h̄ niſi ad ad
iuuādū eū teneret̄ ꝛ ſeruiendū
vicꝫ q2 miles aut ei⁹ vaſalluſ
talis eī adiuuās cū ē dubium
an bellū ſit iuſtū excuſat̄. xxiij
q. j. c. q̄d culpat̄. nō aūt excu-
ſaret̄ ſi ſciret bellū eſſe iniuſtū

Si ꝯſuluit exiſtēs in offi-
cio cōitatis q. ſ. aſſumat̄ iiu-
ſtū bellū tenet̄ ad oīa mala et

dāna.niſi ꝓponeret in cōſilio
matia mō falſo tāq̄ʒ eēt iuſtū.
tūc em̄ igrātes videt excuſari
De matia belli ⁊ qn̄ iuſtū di-
cat. vide in ſū.in.iij.pte.ti.ij.
Si indiſcretos ⁊ tyrānos of-
ficiales fec ſeu ꝑpoſuit terris
ſuis tenet de dānis ⁊ mal' eo-
rū.ſi ſciebat eos eē tales ſec⁹
ſi igrabat.niſi cū audiſſet nō
remouerit eos ſi potuit. Si
iniuſtas exactiōes ſeu colle-
ctas īpoſuit rapinā ꝯmiſit et
q̄ dicāt iniuſta tallia ſeu col-
lecta.⁊ quō ſatiſfacere d̄beat
vide ī.iij.pte.ti.ij. Si poſuit
iudeos ī officijs publicis.qd̄
ꝓhibet.xvij.q.iiij.c.ꝯſtituit.
Si ea q̄ ſūt cōitatꝭ approꝑa-
uit ſibi,vicȝ ſiluas ⁊ cāpos et
hmōi mortalit peccauit et te-
net ad reſtitutiōȝ.Si liberoſ
hoīes in ſeruos ſibi ſubiecit.
chriani em̄ n̄ pn̄t redigi in ſer
uitutē rōe belli. vl' etiā capti
n̄ pn̄t licite emi in ſuos. vel
empti vendi ⁊ emi ab alijs nō
pn̄t.ſȝ infideles bn̄ redigunt
ī ſuitutē.⁊ emi ⁊ vēdi pn̄t ca-
pti iniuſto bello.qui ſi poſtea
efficiāt chriani.n̄ tn̄ ex h̄ libe
rant a ſuitute.q̄uis ſit piū h̄
facere. Si a decedētibꝫ ſine
filijſ accepit bōa ipoꝝ n̄ ꝑmit
tēs eos teſtari ⁊legare ad pla
citū niſi tal' pria haberet talē
ſubiectiōeȝ a tpe cui⁹ nō ē me
moria in ꝯriū.Si nimis vin
dicatiu⁹ fuit. Si homicidia
mutilationes incarceratiōes
vulnera. ⁊ hmōi ſeua ſine iu-
ſticia.vel cū iuſticia ſȝ ex odio
⁊ vindicta fec ꝓcurauit vel ꝑ
miſit ⁊ hmōi q̄uia ſūt mortl'ia
Si torneamēta vl' duella fie
ri fec vel ꝑmiſit vel ludos vl'
ſpectacula ꝑiculoſa anīe vel
corꝑi.vt ꝓijcere lapides adin
uicē.vl' repn̄tatiōes turpitu-
dinū fieri fec vel ꝑmiſit ⁊ non
ꝓhibuit.ſi ſine gui ſcandalo
potuit remouere mortal'r pec
cauit.di.lxxxiij.c.error. Si
leges ſtatuit q̄s nō debuit vel
potuit.qꝛ ſcȝ iniq̄s mortalit
peccauit. Si nimis dur⁹ fu
it ad diſpenſandū vel ꝓcēduȝ
in q̇bꝫ potuit vl' ecōtra nimis
facilis ad parcēdū delinq̄nti
bus in ꝑiudiciū iuſticie ⁊ vti
litatis cōis. Si feuda vaſall'
ſuis abſq̄ȝ iuſticia d̄negauit.l'
ſuitiū īdebitū ab eis exegit.
aut fidē n̄ ſuauit. Si ipe ex-
iſtēs vaſall⁹ alteri⁹ n̄ fuit fidel'
dn̄o ſuo vt d̄buit ſm q̄ ī iura
mēto fidelitatꝭ exꝓmit.vl' ob
ſeq̄uȝ d̄bitū n̄ ꝑſtitit. vl' aliq̄ȝ
īiuriā fec dn̄o.ſ.alienādo feu-
dū aut diminuēdo. vel aliqd̄
hmōi mortale ē ⁊ tenet de dā
nis. Si tutelā alicui⁹ ſibi cō-

miſſaȝ nõ fidel'r egit. ſꝫ bona illiꝰ ꝯſũpſit ꝛ diſſipauit mortale ẽ. ꝛ tenet̃ de dãnis. Si in terra ſue iuriſdiciõis ſuſtinuít iiuſtas mẽſuras aut iiuſta põdera. aut iiuſta p̃cia reꝝ venaliũ ſcient: mortale eſt: ꝛ teneri vid̾ ſi cõmode p̃t obuiare. Sil'r peccat ſi inducit vel ſuſtĩet malas ꝯſuetudĩes aut corruptelas. Si tolerauit aut ſuſtinuit publicos vſurarios ĩde ꝓpt̃ h̾ recipiẽs certã q̃taȝ vl'ſũmã annuatim mortale ẽ: ꝛ tenet̃ illd̾ ſic acceptũ reſtituere. ñ vſurario: ſꝫ creditoribꝫ eiꝰ a q̃bꝫ vſure ſũt extorte ſc̃m Tho. Si pignꝰ aliqd̾ habuit cuiꝰ fructꝰ nõ cõputauit in ſortẽ vſura ẽ. Et d̾ aliĳs ſpẽbꝫ vſure ſi ĩ aliq̃ offẽdit vl' fuit ꝑticeps. d̾ q̃bꝫ. ſ̃. in. ĳ. ꝑte. ti. de vſuris. Si penas vl' emẽdas ĩ pecuniã ꝓpt̃ cupiditatẽ vl' odiũ ñ ꝓpt̃ correctiõꝫ delinq̃ntiũ accepit. vel vltra d̾bitũ extorſit. l' penas corꝑales aut mortꝫ ĩ pecuniariã ꝓpt̃ auariciã ꝯ̃ iuſticiã ꝯmutauit mortale ẽ. Si ꝑmiſit ĩ terris ſuis latrões ĩualeſcere. l' maliciose eis fauẽs. vel ex auaricia nolẽs expẽdere ad ſecurãdã p̃riam mortale ẽ. ꝛ tenet̃ d̾ dãnis ꝛ rapinis factꝫ ſi ꝯmode poterat obuiare. Si iuſticiã vẽdidit vel mũera iniq̃ accepit ſcꝫ ꝓ admĩſtratiõe iuſticie. vl' alias iniuſticiã fec̃ in iudicãdo vl' fieri fec̃. mortale eſt. Si fidẽ ꝓmiſſaȝ violauit etiã inimico. niſi ꝑus ille violaſſet mortale ẽ. Si obſides ſuos ñ liberauit. mortale eſt. Si viduos ꝛ pupillos ꝯ̃ oppſſores ñ d̾fẽdit cum potuit. Si treugas ñ ſuauit. Si nimis ſũptuoſꝰ fuit ꝛ curioſꝰ in veſtitu ꝛ apꝑatu eq̃ꝝ ꝛ familie. cũ canibꝫ ꝛ auibꝫ edificĳs ꝯuiuĳs. nã vt poſſint facere hmõi põpas emungũt ppl'os vſq3 ad ſãguinẽ faciẽtes multa iiuſta. Si fec̃ edificari domos ſuas. vl' laborare ĩ agrꝭ ſuis vl' vineis. vl' lig̃ portari ꝑ ruſticos l' colonos ꝛ nõ ſoluit eiſ plene d̾ labore ſuo. niſi ad h̾ ex d̾bito teneret̃. l' ſi diebus feſtiuis fec̃ ꝓ ſe laborare mortl'e ẽ. ſic̃ ĩ ꝑmo caſu qd̾ tñ m'lti faciũt ꝛ male nec ſb̾diti dñt obedire. Si nimis ſe occupauit ĩ venationibꝫ ꝛ aucupĳs. vl' qd̾ peiꝰ ẽ ſubditos in his q̃uãdo iducẽs ad hmõi. ꝛ qd̾ peſſimũ ĩ diebꝫ feſtiuis et auditꝫ diuis vt miſſa. ꝓpt̃ qd̾ dñs peccat mortalit̃ ꝛ oẽs ꝛ ipe reꝰ ẽ oim. Si ꝓpt̃ diſcurſus in hmõi d̾ſtruxit ſegetes alioꝝ tenet̃ eiſ d̾ dãno. l' ꝑmiſit

accipe vel fec̄ ꝯ blado ⁊ feno
alioꝝ a ſuis ꝓpt̄ eq̄s ſuos te-
net̄ ꝯ dāno. Idē ⁊ ꝯ alijs fru-
ctibꝫ. Si hiſtrionibꝫ ſupflue
ꝯdit. vł nimis turpia repn̄tā
tes ī curia nutriuit. vł ꝯcubi
nā vł ludētes ad aleas ⁊ hu-
iuſmōi. q̄ oīa ſt̄ dānabilia Si
ꝯ caſtitate familie ſue n̄ cura
uit. ſ3 īhoneſte ſe hn̄tes cū fe-
minis ⁊ maſculis retinuit nᶜ
correxit eos cū poſſ3 mortałr
peccauit. Si ṽo ſit ꝯiugatuſ
introga ꝯ his q̄ habet̄ in. c. p̄
cedēti. put videbit̄ fore expe-
De iudicibꝫ. (diēs.

Capłm. III.

Circa iudi

ces ſeu q̄mcūq3 ha-
bentē ptātē ordina
riā vł ꝯlegatā inq̄rēdū ē p̄mo
Si iuriſdiciōz aut ptātē rece
pit ſimoniace. vt ſi iudex ec-
cleſiaſticꝰ. aut vſurpatiue. q2
vſurpata ptās non dat auto-
ritatē. vn̄ iudicando peccaret
mortalit̄. Si excesſſit fines
mādati ſiue ptātis ſue peccat
mortałr. ſi ſcient̄ vł ex ignorā
tia craſſa. Si officiał vel iu
dex alius timore. odio. cupi-
ditate vel amore. vel alia cā
iniquam tulit ſn̄iam aduertē-
ter: mortale ē. ⁊ tenet̄ ad oē in
tereſſe pti leſe. ⁊ ſi ille p q̄ de-
dit ſn̄iam non vult ſatiſfacere
vel n̄ p̄t qm̄ p̄ncipalit̄ ipſe te-
net̄. ꝯt Ray. Si p ig̃rantiam
craſſaz ip̄e tulit iniquā ſn̄iam
ī iudicio aīe tenet̄. ⁊ peccat vt
p̄us Ray. q2 debuit ſcire ſe ī-
ſufficiētē ⁊ n̄ iudicare. Si p
negligētiā. q2 ſufficiēs erat ⁊
ſi laboraſſet ad inq̄rēdū ⁊ le-
gēdū ṽitatē īueniſſ3. ſ3 negle
xit h̄ agere tenet̄ vt p̄us Mi
tiꝰ tn̄ agit̄ cū eo q̄ ex ig̃rantia
craſſa q̄3 cū eo q̄ ex malicia. et
h̄ h3 locū in iudice ordinario
nō ꝯlegato. Si delegatꝰ iu-
dex iudicauit bōa fide. ⁊ ꝯ cō
ſilio pitoꝝ tulit iniquā ſn̄iam
n̄ vīdr peccare aut teneri ad
reſtitutiōz leſo. tu3 q2 neceſſi
tate obedientie iudicauit. tn̄
q2 ſepe ex certa ſcīa delegāt3
aſſumit̄ q̄ ē ignarꝰ iur3. q2 bo
nus vir. qꝺ ē vex: niſi in q̄ren
do ꝯſiliū fuiſſet negligēs aut
culpabił. tūc em̄ peccat et te-
net̄ ad reſtitutiōz. Guił. Si
aſſeſſor īducit iudicē ad ferē-
dā iniquā ſn̄iaz: excuſat̄ q̄de3
iudex ſi ſimplex ē ⁊ h3 bonaz
ꝯſcīaz⁊. credēs ſn̄iaz eē iuſtā:
⁊ ſi n̄ fuit ī culpa eligēdo aſſeſ
ſorē q2 bonꝰ ⁊ ſufficiēs cōiter
credebatur. ſ3 aſſeſſo2 peccat
mortłr ⁊ tenet̄ ad ſatiſfactiōz
leſo: ſiue doloſe: ſiue ignorā
ter inducat iudicem ad iudi-
candum iniuſte. Ray. Si iu
dex ignarꝰ iuris ſecū ducit aſ